

ÚTMUTATÓ

A gazdasági egységek statisztikai főtevékenységének meghatározásához

Érvényes: a közzététel napjától

TARTALOM

ÚTMUTATÓ	1
TARTALOM	2
Bevezetés	3
1. A statisztikai főtevékenység meghatározása	5
1.1. Fogalmak	5
1.2. Osztályozási szabályok	6
1.3. Osztályozási szabályok önállóan végzett tevékenység esetén, a „felülről-lefelé” módszer	8
1.4. A vertikálisan integrált tevékenységek kezelése	11
1.5. A horizontálisan integrált tevékenységek kezelése	12
1.6. A statisztikai egység főtevékenységének változása	12
2. Ágazatspecifikus szabályok	13
2.1 Helyszíni üzembe helyezés, összeszerelés	13
2.2 Javítás és karbantartás	13
2.3 Ágazatspecifikus szabályok az egyes nemzetgazdasági ágakban	13
3. Osztályozási szabályok kiszervezett tevékenység esetén	19
3.1. Fogalmak	19
3.2. A kiszervezett tevékenység osztályozási szabályai	19
3.2.1. Feldolgozóipari tevékenység egy részének alvállalkozásba adása	20
3.2.2 A teljes feldolgozóipari tevékenység alvállalkozásba adása (i)	20
3.2.3 A teljes feldolgozóipari tevékenység alvállalkozásba adása(ii)	20
3.3. Építőipari tevékenység alvállalkozásba adása	20
3.4. Kiegészítő tevékenységek alvállalkozásba adása	21
3.5. Munkaerőpiaci szolgáltatás	21
3.6. Szolgáltató tevékenységek alvállalkozásba adása	21
3.7.1 A mezőgazdaság teljes termelési folyamatának alvállalkozásba adása (i)	22
3.7.2 A mezőgazdaság teljes termelési folyamatának alvállalkozásba adása (ii)	22
3.8.1 A teljes erdőgazdálkodási tevékenység alvállalkozásba adása (i)	22
3.8.2 A teljes erdőgazdálkodási tevékenység alvállalkozásba adása (ii)	23
3.9.1 A teljes halgazdálkodási tevékenység alvállalkozásba adása (i)	23
3.9.2 A teljes halgazdálkodási tevékenység alvállalkozásba adása (ii)	23
3.10.1 A teljes energiatermelési folyamat alvállalkozásba adása (i)	24
3.10.2 A teljes energiatermelési folyamat alvállalkozásba adása (ii)	24
3.11. Egyéb termékek teljes termelési folyamatának alvállalkozásba adása	24
Függelék	25

Bevezetés

Az EU jogszabályi előírásai alapján a statisztikai regiszterekben minden statisztikai egységet be kell sorolni főtevékenysége alapján a NACE Rev. 2-nek² megfelelő gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere (TEÁOR '08) négy számjegyű szakágazati szintjén. Mindkét rendelet a tagországokban közvetlenül hatályos. Miután egyik rendelet sem tartalmazza a főtevékenység meghatározásának szabályait, azokat ezen útmutatóban foglaltuk össze az egységes alkalmazás érdekében. Jelen útmutató tartalma:

- 1. fejezet: Általános szabályok,
- 2. fejezet: Ágazatspecifikus szabályok
- 3. fejezet: Kiszervezett tevékenységek.

Jogi háttér

Az Stt. 6. § (2) bekezdése értelmében a Központi Statisztikai Hivatal (a továbbiakban: KSH) az adatszolgáltatók nyilvántartása érdekében statisztikai regisztert működtet, és az adatszolgáltatót, annak azonosíthatósága céljából statisztikai számmal látja el. A statisztikai számjel elemeit és nómenklatúráit a Központi Statisztikai Hivatal elnökének 9001/2002. (SK 3.) KSH közleménye szabályozza. Az adatszolgáltató statisztikai számjelenek 9-12. számjegye – a nem statisztikai nyilvántartásokban (pl. APEH, cég-bíróság) is meglévő – ún. adminisztratív főtevékenységet tartalmazza.

A gazdasági egységek TEÁOR'08 kódja meghatározásának módját az uniós tevékenységi osztályozás, a NACE Rev.2 kiadvány „Bevezetési irányelvek” c. fejezete tartalmazza. Megjelent az Eurostat „Methodologies and Working papers” sorozatában kiadott NACE Rev.2 Statistical classification of economic activities in the European Community c. kiadványában (Chapter 3: Classification rules for activities and units). Elérhető az EUROSTAT honlapján a következő címen: <http://circa.europa.eu/irc/dsis/nacecpacon/info/data/en/NACE%20Rev.%20%20Introductory%20guidelines%20-%20EN.pdf> .

¹Statisztikai egységek:

- a.) gazdasági egységek csoportja
- b.) gazdasági egység
- c.) szakosodott egység (SZE)
- d.) telep
- e.) szakosodott telep (helyi SZE)
- f.) szervezeti egység
- g.) homogén szakosodott egység (HSZE)
- h.) homogén szakosodott telep (helyi HSZE).

² AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1893/2006/EK RENDELETE (2006. december 20.) a gazdasági tevékenységek statisztikai osztályozása NACE Rev. 2. rendszerének létrehozásáról és a 3037/90/EGK tanácsi rendelet, valamint egyes meghatározott statisztikai területekre vonatkozó EK-rendeletek módosításáról
A Tanács 696/93/EGK rendelete (1993. március 15.) a közösségi termelési rendszer megfigyelésére és elemzésére szolgáló statisztikai egységekről

A NACE Rev.2 osztályozás bevezetésének irányelveit az EUROSTAT szakmai fóruma, a NACE/CPA munkabizottság dolgozta ki, és az SPC (Statistical Programme Committee – Statisztikai Program Bizottság) hagyta jóvá.

Jelen útmutató ezeket a bevezetési irányelveket, besorolási szabályokat tartalmazza, amelyet Magyarország mint EU tagállam köteles alkalmazni. Így biztosítható ugyanis, hogy a NACE Rev.2 (TEÁOR'08) szerint összeállított statisztikák összehasonlíthatók legyenek.

A gazdasági egységeknek – ezen besorolási elvek alkalmazásával megállapított – főtevékenységét (4 számjegyű TEÁOR kódját) statisztikai főtevékenységnek (statisztikai TEÁOR-nak) hívjuk. A statisztika főtevékenység alkalmazási területei:

- statisztikai regiszter
- statisztikai célú adatgyűjtések,
- statisztikai adatszolgáltatások,
- statisztikai célú adatfeldolgozás, tájékoztatás,
- nemzetközi statisztikai adatszolgáltatási kötelezettség teljesítése.

A statisztikai főtevékenységet a rendelkezésre álló adatokból a KSH állapítja meg. Amennyiben a KSH az adatszolgáltató által jelentett adatok alapján megállapítja, hogy az adott egység bejegyzett adminisztratív főtevékenysége helytelen vagy tartósan megváltozott, úgy a statisztikai regiszterében az adminisztratív főtevékenység mellett nyilvántartott statisztikai főtevékenységet az előző években jelentett adatok alapján módosítja. Így a statisztikai főtevékenység időlegesen eltérhet az adminisztratív főtevékenységtől.

A KSH a kérdőív eljuttatásával egyidejűleg tájékoztatja az adatszolgáltatókat a tényleges statisztikai főtevékenységükről, illetőleg annak változásáról.

Jelen útmutatóban leírt bevezetési irányelveket a gazdasági egységek TEÁOR'08 szerinti 4-számjegyű szakágazati kódjának meghatározásánál alkalmazza a KSH, a rendelkezésre álló adatok függvényében. Első ízben a gazdasági egységek 2011. évi statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségének megállapításánál alkalmazza teljes körűen az új besorolási elveket a KSH.

A TEÁOR'08 kiadvány „Módszertani útmutatója” 3. fejezete helyett a jelen útmutatóban leírt besorolási szabályokat kell alkalmazni.

1. A statisztikai főtevékenység meghatározása

(Általános szabályok)

Az Európai Uniónak a statisztikai regiszterre vonatkozó tanácsi rendelete³ előírja, hogy a statisztikai egységeket a statisztikai regiszterben – az általuk folytatott tevékenység alapján – a NACE Rev. 2. (magyar megfelelője a TEÁOR'08) szerint, annak legrészletesebb szakágazati szintjén kell besorolni.

1.1. Fogalmak

A statisztikai regiszterekben a statisztikai egységeket a gazdasági tevékenységük alapján a TEÁOR '08 négy számjegyű szakágazati szintjén kell besorolni úgy, hogy e besorolás a hierarchikus felépítésű osztályozás felsőbb szintjeivel (alágazat, ágazat, nemzetgazdasági ág) összhangban maradjon.

Gazdasági tevékenység

Gazdasági tevékenységen azt értjük, amikor erőforrások – pl. tőkejavak, munkaerő, technológia, valamint anyagok és félkész termékek – felhasználásával terméket állítanak elő, vagy szolgáltatást nyújtanak. Más szóval egy adott gazdasági tevékenységet a felhasznált erőforrásokkal, az alkalmazott technológiával és a kibocsátott produktumokkal (termékek, szolgáltatásokkal) jellemezhetünk.

A gyakorlatban a termelési egységek nagy része egyszerre többféle tevékenységet folytat, amely a TEÁOR egy vagy több különféle szakágazatába tartozik. Ezért az egységeknek a TEÁOR különböző szakágazataiba történő besorolásához szükséges a „főtevékenység” meghatározása. A TEÁOR-kódok kiválasztásában a tartalmi meghatározások, a fordítókulcsok és a kapcsolódó termék-, szolgáltatás- és áruosztályozásokra (pl. TESZOR, KN stb.) vonatkozó hivatkozások nyújtanak segítséget.

Főtevékenység, másodlagos tevékenység és kiegészítő tevékenységek

A statisztikai egység **főtevékenységének**, a végzett tevékenységek közül azt a tevékenységet tekintjük, amelyik a legnagyobb mértékben járul hozzá a szóban forgó egység összes hozzáadott értékéhez. A főtevékenységet a “felülről lefelé” módszer segítségével kell megállapítani (lásd alább). Nem szükséges, hogy a főtevékenység részesedése a teljes hozzáadott értéknek legalább 50%-a legyen.

Másodlagos tevékenység a statisztikai egység minden más olyan tevékenysége, amelynek végterméke külső fél részére értékesített termék vagy szolgáltatás. A másodlagos tevékenység részesedése a hozzáadott értékből általában kevesebb, mint a főtevékenységé. A „felülről lefelé” módszer alkalmazása során azonban előfordulhat, hogy egy másodlagos tevékenység nagyobb mértékben járul hozzá a statisztikai egység hozzáadott értékéhez, mint a főtevékenység.

A fő- és másodlagos tevékenységeket általában számos **kiegészítő tevékenység** kíséretében végzi az adott vállalkozás, nonprofit szervezet, mint pl. könyvelés, szállí-

³ Európai Parlament és Tanács 2008. február 20-i 177/2008/EK rendelete a vállalkozások statisztikai célú nyilvántartása közös keretének létrehozásáról és a 2186/93/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

tás, raktározás, beszerzés, reklám, javítás és karbantartás stb. A kiegészítő tevékenységek célja az adott gazdasági egység fő- és másodlagos tevékenységének támogatása olyan termékek előállításával, illetve szolgáltatások végzésével, amelyeket kizárólag a szóban forgó egység használ fel.

Kiegészítő tevékenységről akkor beszélhetünk, ha az az alábbi feltételeknek egyidejűleg maradéktalanul megfelel:

- a.) csak azt a gazdasági egységet szolgálja, amelyikhez tartozik,
- b.) a felhasznált inputok költségei hozzáadódnak a gazdasági egység költségeihez,
- c.) a kibocsátás (rendszerint szolgáltatás, ritkább esetben termék) nem része a gazdasági egység végtermékének, és nem növeli a tárgyi eszközök állományát, értékét,
- d.) más hasonló gazdasági egységekben is hasonló nagyságrendben fordulnak elő ilyen jellegű (kiegészítő) tevékenységek.

Nem tekinthetők kiegészítő tevékenységnek például a következők:

- a.) tőkefelhalmozáshoz, saját beruházáshoz kapcsolódó tárgyi eszközök előállítása és szolgáltatások nyújtása; pl. a saját számlára történő építés, amely az építőiparba tartozik (ha az erre vonatkozó adatok rendelkezésre állnak); szoftverkiadás;
- b.) késztermék előállítása vagy szolgáltatás végzése, amelynek jelentős része a piacon kerül értékesítésre, még akkor sem, ha egy részét a főtevékenységhez használják fel;
- c.) olyan termékek előállítása, amelyek a fő- vagy másodlagos tevékenység szerves részét képezik (pl. doboz termelése a termékek csomagolását végző részlegben);
- d.) energiatermelés (integrált erőmű vagy kőszgyár), még akkor sem, ha azt teljes egészében az "anyaegység" használja fel;
- e.) áruk beszerzése változatlan formában történő továbbértékesítésre;
- f.) kutatás-fejlesztés, amennyiben ennek eredménye nem a folyó termelésben hasznosul.

Minden olyan esetben, amikor a felsorolt tevékenységekre elkülönült adatok állnak rendelkezésre, az egyes tevékenységekre önálló szakosodott egységeket kell létrehozni, majd tevékenységük szerint osztályozni őket.

1.2. Osztályozási szabályok

A főtevékenység meghatározásának első lépése annak az eldöntése, hogy a statisztikai egység a tevékenységét egymaga végzi-e, vagy a tevékenységét/tevékenységeit részben, vagy egészben más gazdasági egységgel végezteti el. Azokat a tevékenységeket, amelyeket részben vagy egészben más gazdasági egységgel végeztetnek, **kiszervezett tevékenységnek** nevezzük. A kiszervezett tevékenységekre vonatkozó osztályozási szabályok szakágazatonként a 2. sz. mellékletben található. A kiszervezett tevékenységek részarányát figyelembe véve kell az általános és/vagy az ágazatspecifikus szabályok szerint a főtevékenységet meghatározni. A kiegészítő tevékenységek kiszervezése, nem befolyásolja a fővállalkozó főtevékenységének meghatározását.

Az ágazatspecifikus szabályokat a 3. sz. melléklet tartalmazza.

A hozzáadott érték meghatározása

A statisztikai egység főtevékenysége az a tevékenység, amely az egységen belül a legnagyobb hozzáadott értéket hozza létre.

Az egységek gazdasági tevékenységek szerinti osztályozása a hozzáadott érték elvén alapul. A **hozzáadott értéket**⁴ úgy határozhatjuk meg, mint *termelési érték*⁴ és a *folyó termelő felhasználás*⁴ különbsége. Más szóval a hozzáadott érték a *termelési érték*⁴, és a felhasznált anyagok, energiák, félkész termékek, valamint az igénybe vett szolgáltatások (beleértve a számviteli rend szerinti egyéb szolgáltatásokat) és a termék, szolgáltatás értékesítéséhez kapcsolódó fogyasztási és jövedéki adók különbsége. A statisztikai egységek hozzáadott értéke a bruttó hazai termékhez (GDP) való hozzájárulásuk mutatója.

Abban az egyszerű esetben, amikor a statisztikai egység egyetlen tevékenységet végez, akkor az ennek megfelelő TEÁOR szakágazat maga a főtevékenység. Amennyiben a statisztikai egység többféle tevékenységet is folytat, akkor a főtevékenységet az egyes tevékenységek hozzáadott értéke alapján kell meghatározni, a továbbiakban leírt szabályok szerint.

Hozzáadott érték mutatók helyettesítése

Egy statisztikai egység főtevékenysége meghatározásának feltétele, hogy tevékenységeit és azok hozzáadott értékét ismerjük. Néha nem lehetséges a hozzáadott értéket minden egyes tevékenységre vonatkozóan külön-külön kiszámítani. Ilyenkor a főtevékenység meghatározását a hozzáadott értéket helyettesítő mutatók alapján kell elvégezni. Ilyen helyettesítő mutatók lehetnek:

a.) Output alapján:

- a statisztikai egység különféle termék-előállító és szolgáltató tevékenységeiből származó bruttó termelési érték;
- az egyes tevékenységekhez tartozó termékcsoportok értékesítési árbevétele vagy kereskedelmi forgalmának értéke vagy bármiféle ellenérték.

b.) Input alapján:

- a különböző tevékenységhez kapcsolódó személyi jellegű ráfordítások, *bérek*⁴, *jövedelmek*⁴ (vagy az egyéni vállalkozó jövedelme);
- az egyes tevékenységekhez kapcsolódó munkaidő (*teljesített munkaórák*⁴ száma).

A fenti helyettesítő mutatók célja, hogy segítségükkel az ismeretlen hozzáadott érték legjobb becslését kapjuk. A helyettesítő mutatók használata nem változtatja meg a főtevékenység meghatározásának módszerét, csupán a tényleges hozzáadott érték hiányát hidalják át olyan mutatók alkalmazásával, amelyek a gyakorlatban rendelkezésre állnak, és kiszámíthatóak tevékenységenként.

A fenti helyettesítő mutatók automatikus alkalmazása azonban félrevezető lehet. Ez a helyzet minden olyan esetben, amikor az alkalmazott helyettesítő mutató tevékenységenkénti szerkezete nem pontosan arányos az (ismeretlen) hozzáadott értékkel.

⁴ A fogalmak meghatározását lásd a függelékben

Amikor az értékesítési árbevételt használjuk a hozzáadott érték becsléséhez, figyelembe kell venni, hogy bizonyos esetekben az árbevétel és a hozzáadott érték nem arányosak. Például ugyanakkora árbevétel hozzáadott érték aránya sokkal kisebb a kereskedelemben, mint a feldolgozóiparban. Még a feldolgozóiparon belül is az egyes tevékenységeknél nagyon különböző lehet az értékesítési árbevétel és a hozzáadott érték aránya. Más esetekben (pl. pénzügyi közvetítő tevékenység, illetve biztosítási tevékenység esetén) az értékesítés fogalma teljesen speciális, emiatt nem lehetséges más tevékenységekkel való összehasonlítás. Ugyanilyen körültekintően kell eljárni akkor is, ha a bruttó termelési érték adatait használjuk helyettesítő mutatóként.

Számos gazdasági egység folytat kereskedelmi tevékenységet. A kereskedelmi forgalom adatai a legkevésbé alkalmasak arra, hogy a kereskedelmi tevékenységből származó hozzáadott érték arányát közelítsék. Sokkal jobb mutató a kereskedelmi árrés (a kereskedelmi forgalom árbevétele és a továbbértékesítésre szánt áruk beszerzési értékének különbsége, korrigálva a készletállomány-változással). A kereskedelmi árrés azonban nagyon eltérő lehet a nagykereskedelemben és a kiskereskedelemben, illetve azok különböző szakágazataiban is. A kereskedelemre vonatkozó speciális osztályozási szabályokat a 3. sz. melléklet tartalmazza.

Hasonló körültekintéssel kell eljárni, amikor inputon alapuló helyettesítő mutatót alkalmazunk a hozzáadott érték becslésére. Nem biztos, hogy a munkabér-, jövedelem-, illetve létszámarányok megbízható becslést adnak a hozzáadott értékről, amennyiben a munkaintenzitás a vizsgált tevékenységenként nagyon eltérő. A különböző gazdasági tevékenységeknél, vagy akár ugyanazon TEÁOR-szakágazaton belül is a munkaintenzitás lényegesen eltérő lehet. Például: amikor egy terméket kézműves módszerekkel állítanak elő, szemben ugyanazon termék gépesített gyártásával.

A nonprofit szervezeteknél a nyereség érdekeltségű szervezetekre szűkebben értelmezett input és output mutatók általában nem alkalmasak a főtevékenység meghatározására. Esetükben is alapvetően két megközelítés lehetséges,

- A (pénz)eszközeit (pl. tagdíj, támogatás, adomány, pályázati díj) milyen célra kapja és/vagy;
- A (pénz)forrásait milyen tevékenységre fordítja (pl. a normatív költségvetési támogatások (bevétel) meghatározott célt szolgálnak és azokat cél szerint kell felhasználni (ráfordítás).

Esetükben is – ha többféle tevékenységet folytatnak –, a fentiek alapján a „felülről-lefelé” módszer alkalmazásával állapítható meg a főtevékenység. (Lásd: alábbiakban.)

1.3. Osztályozási szabályok önállóan végzett tevékenység esetén, a „felülről-lefelé” módszer

Összetett és integrált tevékenységek

Ebben a fejezetben azokról a statisztikai egységekről lesz szó, amelyeknek tevékenysége a TEÁOR egynél több szakágazatába tartozik. Ez adódhat a tevékenységek vertikális integrációjából (pl. fakivágás végzése fűrészárugyártással együtt, vagy agyagbányászat téglagyártással kombinálva), illetve horizontális integrációjából (pl. pékáruk és cukrászárúk ugyanazon egységen belüli gyártása), vagy a tevékenységek más kombinációjából. Az összetett tevékenységű egységeket az ebben a fejezetben leírtak szerint kell osztályozni.

Amennyiben egy statisztikai egység olyan tevékenységeket végez, amelyek a TEÁOR-ban két különböző szakágazatba tartoznak, akkor mindig lesz egy olyan tevékenység, amely a hozzáadott értéknek több mint a felét adja (eltekintve attól a kivételes esettől, amikor mindkét tevékenység hozzáadott érték aránya 50%. Ebben az esetben az elmúlt két év arányai alapján választható ki a főtevékenység). Az 50%-nál nagyobb hozzáadott értéket előállító tevékenység az egység főtevékenysége, és ez határozza meg az egység TEÁOR szerinti szakágazati besorolását.

Abban a bonyolultabb esetben, amikor a statisztikai egység által végzett tevékenységek a TEÁOR kettőnél több szakágazatába tartoznak, de egyik sem részesedik 50%-nál nagyobb mértékben a hozzáadott értékből, akkor az egység tevékenység szerinti besorolását a következőkben leírt **”felülről lefelé” módszer** alapján kell elvégezni.

A statisztikai főtevékenység megállapításának előkészítő lépései:

1. A megfelelő mutatószám kiválasztása (hozzáadott érték, bruttó termelési érték, értékesítés árbevétele, létszám, munkabér stb).
2. A statisztikai egység által az előző naptári évben végzett valamennyi tevékenység felsorolása (szakágazatonként négy számjegyű mélységben, a TEÁOR'08 osztályozás szerint).
3. A listán szereplő tevékenységek választott mutatószám szerinti részarányának meghatározása %-ban (összesen = 100%).
4. A szakágazatokra kiszámított százalékok összesítése alágazatokra, ágazatokra, majd nemzetgazdasági ágra.

Az újonnan alakult egységek főtevékenységének megállapításánál is a fenti lépéseket kell követni, de tényadatok hiányában a tervezett árbevétel, létszám adatok alapján.

A “felülről lefelé” (top-down) módszer részletesen, példákkal

A “felülről lefelé” módszer a hierarchia elvét követi: egy statisztikai egységnek az osztályozás legalacsonyabb szintjén történő besorolása konzisztens kell, hogy legyen a legmagasabb szinten történő besorolásával. Ezt az elvet úgy tudjuk érvényesíteni, ha első lépésben az osztályozás struktúrájának legfelső szintjén soroljuk be az egységet, majd lefelé haladunk egészen a legrészletesebb szintig, a következő módon:

- a.) A legnagyobb hozzáadott értéket előállító nemzetgazdasági ág meghatározása
- b.) Ezen a nemzetgazdasági ágon belül a legnagyobb hozzáadott értéket előállító (2 számjegyű) ágazat meghatározása
- c.) Ezen az ágazaton belül a legnagyobb hozzáadott értéket előállító (3 számjegyű) alágazat meghatározása.
- d.) Ezen az alágazaton belül a legnagyobb hozzáadott értéket előállító (4 számjegyű) szakágazat meghatározása.

Példa: egy gazdasági egység a következő tevékenységeket végzi (hozzáadott érték arányok):

Nezetgazdasági ág	Ágazat	Alágazat	Szakágazat	Megnevezés	Arány %
C	25	25.9	25.91	Acél tárolóeszköz gyártása	10
		28	28.1	28.11	Motor, turbina gyártása (kivéve: légi-, közútjármű-motor)
	28.2		28.24	Gépi meghajtású hordozható kézi szerszám-gép gyártása	5
	28.9		28.93	Élelmiszer-, dohányipari gép gyártása	8
		28.95	Papíripari gép gyártása	23	
G	46	46.1	46.14	Gép, hajó, repülőgép ügynöki nagykereskedelme	7
		46.6	46.61	Mezőgazdasági gép, berendezés nagykereskedelme	28
M	71	71.1	71.12	Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás	13

Első lépés: a legnagyobb hozzáadott értéket képviselő nemzetgazdasági ág kiválasztása a "C" Feldolgozóipar (52%), "G" Kereskedelem, járműjavítás (35%) és "M" Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (13%) nemzetgazdasági ágak közül.

Második lépés: a „C” Feldolgozóiparon belül a legnagyobb hozzáadott értéket képviselő ágazat kiválasztása:

25 Fémfeldolgozási termék gyártása 10%

28 Gép, gépi berendezés gyártása 42%

Harmadik lépés: a 28 ágazaton belül a legnagyobb hozzáadott értéket létrehozó alágazat kiválasztása:

28.1 Általános rendeltetésű gép gyártása 6%

28.2 Egyéb általános rendeltetésű gép gyártása 5%

28.9 Egyéb speciális rendeltetésű gép gyártása 31%

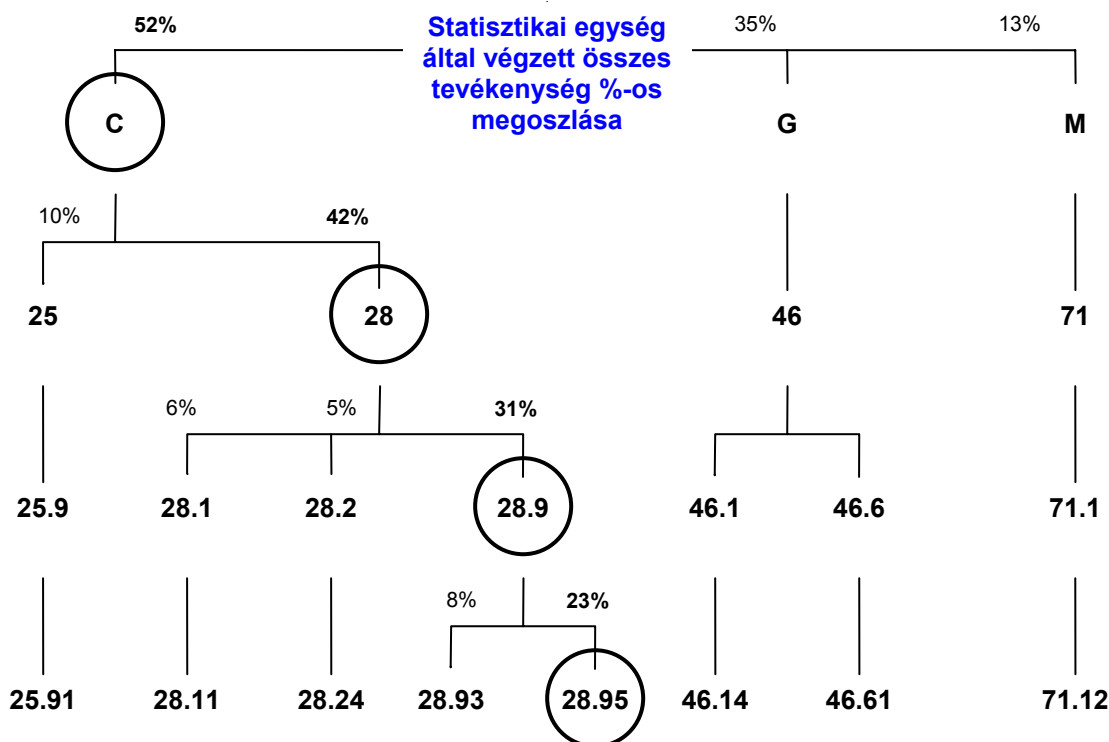
Negyedik lépés: a 28.9 alágazaton belül a legnagyobb hozzáadott értéket létrehozó szakágazat kiválasztása:

28.93 Élelmiszer-, dohányipari gép gyártása 8%

28.95 Papíripari gép gyártása 23%

A statisztikai egység főtevékenysége a "felülről lefelé" módszer alapján a 28.95 Papíripari gép gyártása lesz, annak ellenére, hogy a legnagyobb hozzáadott értéket képviselő szakágazat a 46.61 Mezőgazdasági gép, berendezés nagykereskedelme.

A következő ábra a példában leírt döntési utat mutatja be:

A “G” „Kereskedelem, járműjavítás” nemzetgazdasági ág esetében a “felülről lefelé” módszer egy speciális változatát kell alkalmazni (lásd az ágazatspecifikus szabályokat a 3.sz. mellékletben).

1.4. A vertikálisan integrált tevékenységek kezelése

Vertikálisan integrált, azaz egymásra épülő tevékenységekről beszélünk, amikor a termelés egymást követő fázisait ugyanaz az egység végzi, ahol az egyik fázis végterméke (outputja) a következő fázis alapanyagául (inputként) szolgál. Ilyen egymásra épülő tevékenységre példa: egy egységen belül a fakitermelés helyén működő fűrészüzem; az agyagbánya és téglagyár kombinációja; vagy ruházat gyártása a textilgyárban saját gyártású textíliából.

A TEÁOR’08-ban a vertikális integrációt ugyanúgy kell kezelni, mint az összetett tevékenységek bármely más formáját, azaz az egység főtevékenysége a “felülről lefelé” módszer által meghatározott legnagyobb hozzáadott értéket előállító tevékenységnek kell lennie. Ez változást jelent a TEÁOR’03-ban alkalmazott osztályozási elvekhez képest. (Amikor is a végső tevékenységre számított hozzáadott értéket kellett figyelembe venni.)

A vertikális integráció speciális esetét találjuk a mezőgazdaságban (lásd az ágazatspecifikus szabályokat a 3.sz. mellékletben).

Amennyiben a vertikálisan integrált tevékenység egyes fázisaira vonatkozó hozzáadott értéket vagy azok közelítő mutatóját nem lehet közvetlenül meghatározni az egység nyilvántartásaiból, akkor más hasonló egységekkel való összehasonlítást lehet alkalmazni. A másik lehetséges megoldás az, hogy a félkész termékeket, illetve a késztermékeket piaci áron értékeljük.

1.5. A horizontálisan integrált tevékenységek kezelése

Horizontálisan integrált, azaz egymás mellé rendelt tevékenységről akkor beszélünk, ha a statisztikai egység egyidejűleg több szakágazatba tartozó tevékenységeket végez, és ezekhez ugyanazon termelési tényezőket használja. A „felülről lefelé” módszert követve a legnagyobb hozzáadott érték elvét kell alkalmazni, beleértve a közelítő módszerek használatát is, az előzőekben leírtak szerint.

1.6. A statisztikai egység főtevékenységének változása

Az egységek megváltoztathatják főtevékenységüket egyrészt egyszeri alkalommal vagy rendszeres időközönként, másrészt szezonális tényezők vagy a vezetés termékszerkezet változtatására irányuló döntése következtében. Bár ezek a változások a statisztikai egység besorolásának módosítására készítetnek, a túl gyakori változtatások problémát okoznak az adatok összehasonlíthatóságában, inkonzisztenciát idézve elő a rövid távú (havi és negyedéves) és a hosszabb távú statisztikák között.

Azoknál az egységeknél, amelyek kétféle tevékenységet folytatnak, és ezek nagyjából egyenlő arányban járulnak hozzá az egység hozzáadott értékéhez (50-50%), stabilitási szabályt határoztak meg, hogy elkerüljék a gazdasági valóságot nem tükröző gyakori változtatásokat. Ezen szabály szerint az eredeti főtevékenység csak akkor változtatható meg, ha már legalább két éve nem éri el a statisztikai egység hozzáadott értékének 50%-át.

Azoknál az egységeknél, amelyek többféle tevékenységet folytatnak, a stabilitási szabály azt jelenti, hogy az eredeti főtevékenység csak akkor változtatható meg, ha a „felülről-lefelé” módszer alapján már legalább két éve más tevékenység az egység főtevékenysége.

2. Ágazatspecifikus szabályok

2.1 Helyszíni üzembe helyezés, összeszerelés

Azokat az egységeket, amelyek főtevékenysége az épületek működéséhez hozzátartozó berendezések üzembehelyezése, felszerelése és összeszerelése, a 43 "Speciális szaképítés" ágazatba kell besorolni.

Az épületek és egyéb építmények működéséhez közvetlenül nem kapcsolódó gépek és berendezések üzembe helyezése a 33.2 "Ipari gép, berendezés üzembe helyezése" alágazatba tartozik.

2.2 Javítás és karbantartás

Azok az egységek, amelyek különféle termékek javítását és karbantartását végzik – a javított termékek típusától függően – az alábbi alágazatok valamelyikébe tartoznak:

- a.) 33.1 Ipari gép, berendezés, eszköz javítása
- b.) 43 Speciális szaképítés
- c.) 45.2 Gépjárműjavítás, -karbantartás
- d.) 95 Számítógép, személyi, háztartási cikk javítása

Azok az egységek, amelyek repülőgépek, vonatok és hajók felújítását végzik, ugyanabba a szakágazatba tartoznak, mint ezen járművek gyártói.

2.3 Ágazatspecifikus szabályok az egyes nemzetgazdasági ágakban

Ez a fejezet a nemzetgazdasági ágak olyan sajátos szabályait mutatja be, amelyeket az egységek osztályozása során figyelembe kell venni. Az egyes nemzetgazdasági ágak általános leírása, jellemzői és definíciói a TEÁOR'08 tartalmi meghatározások megfelelő fejezeteiben találhatóak meg.

"A" nemzetgazdasági ág: Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat

A mezőgazdaságban jellemző az a helyzet, hogy a hozzáadott értéket nehéz tevékenységekre felosztani, például amikor a gazdasági egység szőlőt termeszt és a saját termelésű szőlőből bort készít. Ezeknél az egymásra épülő tevékenységeknél a "le-dolgozott munkaórák száma" lehet a hozzáadott értéket legjobban közelítő mutató, amelynek alkalmazása általában az egységek mezőgazdaságba történő besorolását eredményezi. A statisztikai egységeket – konvenció szerint – más hasonló esetekben is a mezőgazdaságba kell besorolni. Így biztosítható, hogy a vertikális felépítésű mezőgazdasági egységeket egységesen kezeljük.

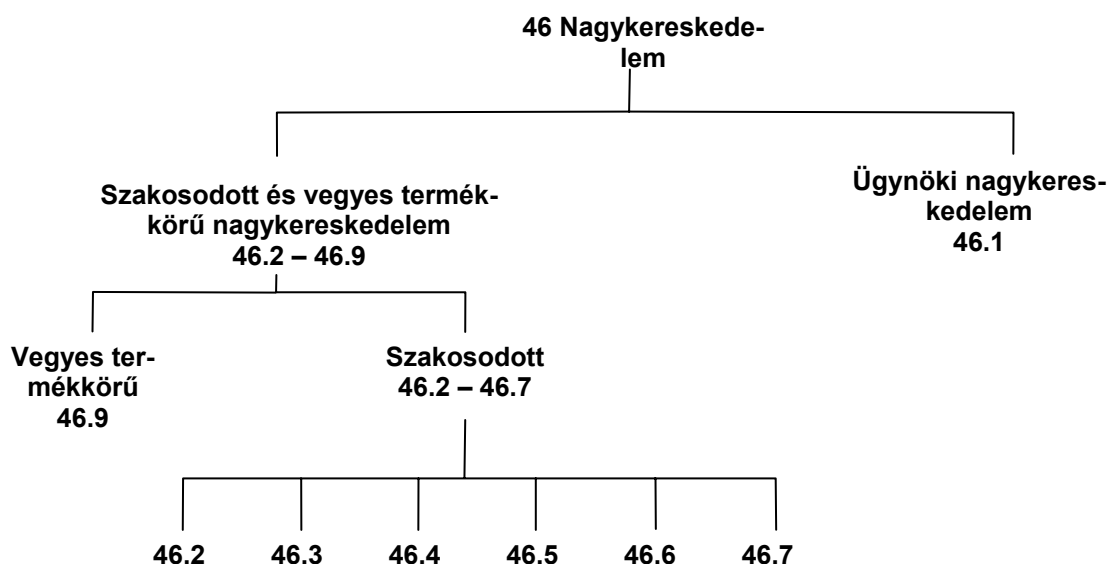
A TEÁOR'08 szerint a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási egységeknek tevékenységi körükbe másodlagos tevékenységként fel kell venniük a saját termelésű mezőgazdasági, illetve erdőgazdálkodási termékek ipari feldolgozásához tartozó TEÁOR-kódját is. Például a saját termelésű hús, tej, zöldség, gyümölcs feldolgozása az élelmiszeriparba tartozik (10, 11-es ágazat), a saját termelésű erdőgazdálkodási termék feldolgozása pedig a feldolgozóiparba (16-os ágazat).

"G" nemzetgazdasági ág: Kereskedelem, járműjavítás

A "G" nemzetgazdasági ágban megkülönböztetjük a nagykereskedelmet és a kiskereskedelmet, valamint kiemelve belőlük a gépjármű-kereskedelmet. Előfordulhat, hogy a gazdasági egység egymás mellett többféle kereskedelmi tevékenységet is végez: egyidejűleg nagykereskedelmet és kiskereskedelmet, bolti és nem bolti kereskedelmet, továbbá sokféle árut is forgalmazhat egyszerre. Ha az egység által forgalmazott árukból nincs olyan, amely a hozzáadott értéknek legalább 50%-át adja, akkor a "felülről lefelé" módszernek a következőkben bemutatott speciális változatát kell alkalmazni.

A TEÁOR 46 „Nagykereskedelem” ágazatában először azt kell eldönteni, hogy az egység a 46.1 Ügynöki nagykereskedelem, vagy a nagykereskedelem 46.2-46.9 alágazat-csoportjába tartozik-e. Következésképpen az első annak eldöntése, hogy ebből a két lehetőségből melyikbe tartozik az egység a hozzáadott érték alapján. Ha a választás a 46.2-46.9 csoportra esik, akkor a második lépés annak megállapítása, hogy egy termékre szakosodott vagy vegyes termékkörű a nagykereskedelem (lásd alább). Végül a "felülről lefelé" módszer segítségével ki kell választani a megfelelő alágazatot és szakágazatot.

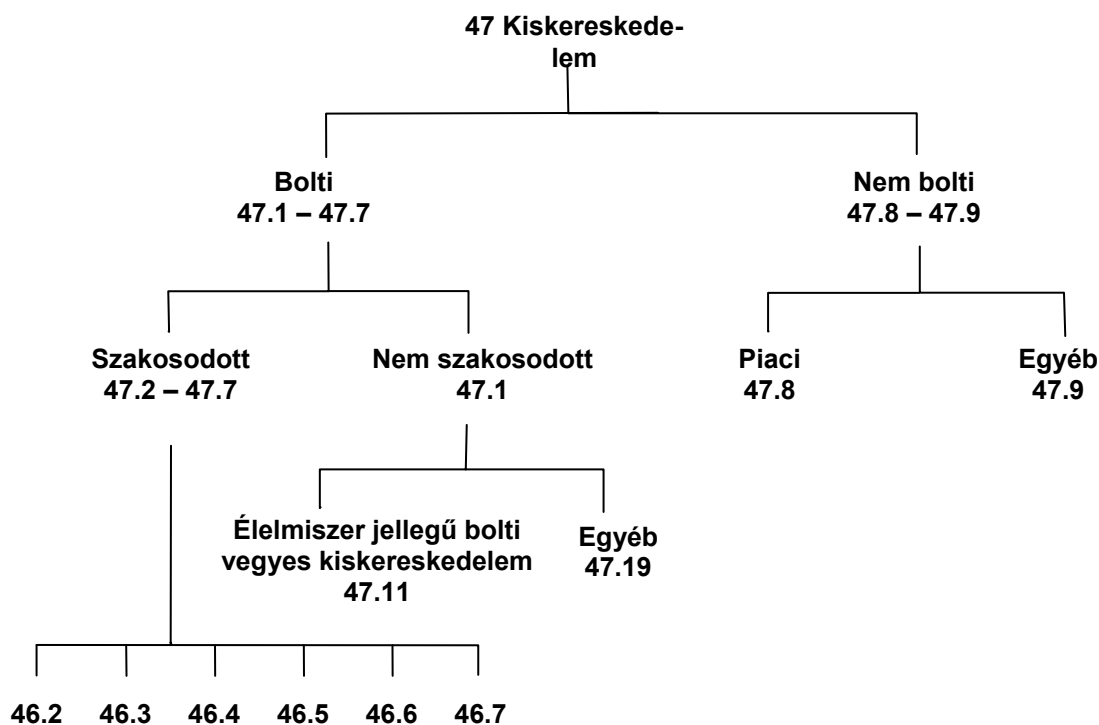
Az alábbi ábra a 46 „Nagykereskedelem” ágazat egységeinek besorolásánál követett „döntési sorozat” lépéseit mutatja be:

A további szakágazati felosztást az eladott áruk jellege határozza meg

A TEÁOR 47 „Kiskereskedelem” ágazatában először azt kell eldönteni, hogy bolti kiskereskedelmet (47.1–47.7 alágazatok), vagy nem bolti kiskereskedelmet (47.8–47.9 alágazatok) folytat-e az egység. Következésképpen, először e két lehetőség közül kell választani, a hozzáadott érték elve szerint. Ha a választás a 47.1–47.7 csoportra esett, akkor a második lépés annak megállapítása, hogy szakosodott vagy vegyes termékkörű kiskereskedelmet folytat-e az egység (lásd alább). Végül – a "felülről lefelé" módszer segítségével – ki kell választani a megfelelő alágazatot és szakágazatot.

Az alábbi ábra a 47 „Kiskereskedelem” ágazat egységeinek besorolásánál követett "döntési sorozat" lépéseit mutatja be:

A további szakágazati felosztást az eladott áruk jellege határozza meg

Mind a nagykereskedelemben, mind a kiskereskedelemben a „szakosodott”, illetve a „vegyes” jelleg megkülönböztetése azon szakágazatok számától függ, amelyek részesedése a hozzáadott értékből szakágazatonként legalább 5 százalék, de legfeljebb 50 százalék:

a.) A gazdasági egység „szakosodott” kereskedelmet folytat, amennyiben eladott áruai (nagykereskedelem esetén) a 46.2–46.7 vagy (kiskereskedelem esetén) a 47.2–47.7 alágazatok legfeljebb négy szakágazatába tartoznak. A főtevékenységet a hozzáadott érték alapján a “felülről lefelé” módszer alkalmazásával kell meghatározni, először az alágazatot, majd azon belül a “legnagyobb” szakágazatot kiválasztva.

Pl.:

Szakágazat	“A” eset	“B” eset	“C” eset
47.21	30%	30%	20%
47.25	5%	15%	5%
47.62	45%	40%	35%
47.75	20%	15%	40%
Főtevékenység (szakágazat):	47.62	47.21	47.75

b.) Vegyes” (nem szakosodott) kereskedelmet folytat a gazdasági egység, ha az eladott áru (nagykereskedelem esetén) a 46.2–46.7 vagy (kiskereskedelem esetén) a 47.2–47.7 alágazatok közül legalább öt szakágazatba tartoznak. Kiskereskedelmi tevékenység végzése esetén a gazdasági egységet ilyenkor a 47.1 “Nem szakosodott bolti vegyes kiskereskedelem” alágazatba kell besorolni. Amennyiben az élelmiszer, ital- és dohányáru forgalmazás legalább 35%-kal részesedik a gazdasági egység összes hozzáadott értékéből, akkor az egység főtevékenységének a 47.11 “Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem” szakágazat felel meg. Minden egyéb esetben a 47.19 “Iparcikk jellegű bolti vegyes kiskereskedelem” szakágazatba kell besorolni az egységet. Pl.:

Szakágazat	“A” eset	“B” eset	“C” eset
47.21	5%	20%	5%
47.22	10%	15%	5%
47.42	15%	10%	45%
47.43	25%	10%	40%
47.54	45%	45%	5%
Főtevékenység (szakágazat):	47.19	47.11	47.19

Az egység osztályozását mindig a kiskereskedelmi tevékenysége alapján kell elvégezni. Az egység besorolása akkor is a kiskereskedelmi tevékenység összetétele alapján történik, ha a kiskereskedelmi tevékenységhez másodlagos tevékenység is társul.

“K” nemzetgazdasági ág: Pénzügyi és biztosítási tevékenység, és “M” nemzetgazdasági ág: Szakmai, tudományos és műszaki tevékenység

A “K” nemzetgazdasági ágban két olyan szakágazat került kialakításra, amelyek túlmutatnak a gazdasági tevékenységek hagyományos körén, nevezetesen a 64.20 “Vagyonkezelés (holding)” és a 64.30 “Befektetési alapok és hasonló”. Az idesorolt egységeknek nincsen bevételük termékadásból, szolgáltatás nyújtásából és általában nem foglalkoztatnak alkalmazottakat (eltekintve a jogi képviselőt ellátó egy vagy néhány személytől). Néha ezeket az egységeket “cégtáblá”-nak, “postafiók”-

oknak vagy "speciális rendeltetésű egység"-nek is nevezik, mivel csak egy névvel és címmel rendelkeznek. Számuk több országban jelentős az adókedvezmények miatt.

Amikor ebbe a két szakágazatba sorolunk be egy egységet, akkor más szakágazatokat is figyelembe kell venni, mégpedig (az "M" nemzetgazdasági ág) 70.10 "Üzletvezetés" és 70.22 "Üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás" szakágazatait.

Részletesebben:

- a.) A 64.20 "Vagyonkezelés (holding)" szakágazatba olyan holding társaságok tartoznak, amelyek főtevékenysége a gazdasági egységek csoportjának tulajdonlása, annak igazgatása vagy irányítása nélkül.
- b.) A 64.30 "Befektetési alapok és hasonlók" egy speciális szakágazat a TEÁOR'08-ban, mert nem gazdasági tevékenységekre vonatkozik, hanem statisztikai egységekre.
- c.) A 66.30 "Alapkezelés" szakágazat a díjazásért vagy szerződéses alapon végzett tevékenységeket foglal magába.
- d.) A 70.10 "Üzletvezetés" szakágazat az egy csoportba tartozó gazdasági egységek felügyeletét és irányítását jelenti, beleértve az operatív ellenőrzést és mindennapi működés menedzselését.
- e.) A 70.22 "Üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás" szakágazatba tartozik a társas vállalkozások stratégiai és szervezeti tervezésével, marketingpolitikájával, humán erőforrás-politikájával stb. kapcsolatos tanácsadási tevékenység.

Amennyiben a fentiek közül több tevékenységet is folytat az egység, akkor főtevékenységét az általános szabály, a hozzáadott érték elve alapján kell meghatározni. A tőkehozadék nem része a hozzáadott értéknek, ezért ezt figyelmen kívül kell hagyni. A fentiekben leírt szakágazatok létrehozása a TEÁOR'08-ban nagy változást jelent a TEÁOR'03-hoz képest.

"O" nemzetgazdasági ág: Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás

A TEÁOR'08 nem tesz különbséget azon gazdasági szektorok között, amelyekbe a szervezeti egységeket a nemzeti számlák rendszerében besorolják⁵. Nincs olyan kategória a TEÁOR'08-ban, amely a közigazgatás, kormányzat összes tevékenységét tartalmazza. Következésképpen nem minden közigazgatási, kormányzati szervet kell az "O" „Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás” nemzetgazdasági ágba sorolni. Azokat az egységeket, amelyek nemzeti, regionális vagy helyi szinten olyan tevékenységeket végeznek, amelyek egyértelműen a TEÁOR más ágazatába tartoznak, az ennek megfelelő nemzetgazdasági ágba kell sorolni. Pl. a középfokú oktatást végző állami vagy önkormányzati iskola a "P" Oktatás nemzetgazdasági ág 85.3 "Középfokú oktatás" alágazatába tartozik; a kórház pedig a "Q" Egészségügyi és szociális ellátás nemzetgazdasági ág 86.10 "Fekvőbeteg-ellátás" alágazatába kell besorolni. Ugyanakkor új vonása a TEÁOR'08-nak, hogy nemcsak kormányzati (költségvetési) szervezetek tartozhatnak az "O" nemzetgazdasági ágba, hanem jogszabályban meghatározott közfeladatokat meghatározott módon (általában nem nyereségorientáltan) ellátó magánvállalkozások is..

⁵ System of National Accounts – SNA (ENSZ) és európai uniós változata az ESA (a szektorok szerinti osztályozását, lásd a www.ksh.hu/adatok/metainformaciok/osztalyozasok)

“T” nemzetgazdasági ág: Háztartás munkaadói tevékenysége, termék előállítása, szolgáltatás végzése saját fogyasztásra

A TEÁOR'08 97-es ágazatába olyan háztartások tartoznak, amelyek háztartási személyzetet foglalkoztatnak, ezzel mint munkaadók vesznek részt a gazdasági életben. E tevékenység eredményét a nemzeti számlák rendszere mint termelést veszi figyelembe, és ezért a TEÁOR'08-ban egy önálló ágazatot áll rendelkezésre ennek a tevékenységnek a megkülönböztetésére. Mivel az alkalmazotti jogviszonyban végzett tevékenységek nem tartoznak a TEÁOR hatálya alá, maga a háztartási személyzet nem sorolható ide. Amennyiben a háztartási tevékenységeket önálló gazdasági egység (vállalkozás) üzletszerűen, a háztartás megbízásából végzi, akkor a TEÁOR megfelelő szakágazataiba kell besorolni (Pl.: a bébiszitter tevékenysége a 88.91, a textíliák mosása a 96.01, a komornyik, házvezetőnő tevékenysége pedig a 96.09 alágazatba tartozik.)

A TEÁOR'08 98 “Háztartás termék-előállítása, szolgáltatása saját fogyasztásra” ágazata a régi TEÁOR'03 96. és 97. ágazatait váltotta fel. Annak érdekében került kialakításra, hogy minden tevékenység lefedett legyen, még a háztartások saját fogyasztásra végzett tevékenysége is. Ez az ágazat nem a gazdaságstatisztikai megfigyelések közé tartozik, hanem a háztartásokra és az életszínvonalra vonatkozó adatfelvételek körébe. Önálló ágazati megjelenítésének szükségessége az olyan adatfelvételek során merült fel, mint pl. a munkaerő-felvétel, illetve időmérleg. Míg a piaci tevékenységek esetében a TEÁOR kód meghatározása az általános szabályok szerint történik, addig a saját fogyasztásra történő termelés esetében ezeknek a szabályoknak az alkalmazása és a hozzáadott érték megállapítása nehézkesnek bizonyul. Ezek a tevékenységek gyakran kapcsolódnak mezőgazdasági, építőipari, textilipari munkákhoz, a javításhoz és egyéb szolgáltatásokhoz.

3. Osztályozási szabályok kiszervezett tevékenység esetén

3.1. Fogalmak

Kiszervezett tevékenység⁶

A kiszervezett tevékenység, olyan szerződésbe foglalt megállapodás, amely alapján a fővállalkozó az alvállalkozót meghatározott feladatok végrehajtásával bízta meg, amely lehet a termelési folyamat egy része, de akár a teljes termelési folyamat, vagy munkaerőpiaci szolgáltatás vagy kiegészítő szolgáltatások.

A kiszervezett tevékenység kifejezés használható akkor is, amikor az alvállalkozó egy alárendelt szervezeti egység (leányvállalat) és függetlenül attól is, hogy a tevékenységeket piaci feltételek mellett végzik, vagy sem.

A fővállalkozó és az alvállalkozó tevékenykedhet azonos vagy eltérő gazdasági területen. A tényleges földrajzi elhelyezkedés nem befolyásolja egyik egység besorolását sem.

Fővállalkozó

Az az egység, amely szerződésbe foglalt megállapodás alapján egy másik egységet, az alvállalkozót meghatározott feladatok végrehajtásával bíz meg, a teljes termelési folyamatra vagy egy részére, munkaerőpiaci szolgáltatásra vagy kiegészítő szolgáltatások elvégzésére vonatkozóan.

Alvállalkozó

Az az egység, amely a fővállalkozóval kötött szerződés alapján meghatározott tevékenységet végez mint pl. a termelési folyamat egy része vagy akár a teljes termelési folyamat, munkaerőpiaci vagy egyéb kiegészítő szolgáltatás. A „beszállító”, a feldolgozóiparban pedig a „bérmunkát végző” kifejezés is használatos. A TEÁOR-ban az alvállalkozó által végzett tevékenységet a „díjazásért vagy szerződéses alapon” kifejezés jelöli.

Feldolgozóipari tevékenység

Anyagok, alkatrészek, összetevők fizikai és/vagy kémiai átalakítása új termékekké. A felhasznált anyagok, alkatrészek, összetevők a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat és bányászat termékei, illetve más feldolgozóipari tevékenység késztermékei vagy félkész termékei.

3.2. A kiszervezett tevékenység osztályozási szabályai

Ezek az osztályozási szabályok határozzák meg, hogyan kell a fővállalkozó és alvállalkozó tevékenységét besorolni kiszervezett tevékenység esetén. Fontos szem előtt tartani, hogy ezek a szabályok csak a kiszervezett tevékenység osztályozására szolgálnak. Következésképpen, amikor a fővállalkozó vagy az alvállalkozó más tevékenységet is végez, ennek besorolását a hozzáadott érték elve alapján kell meghatározni (Lásd 1. sz. mellékletben leírt általános szabályok).

⁶ Korábbi megnevezése: Termeltetés. Használatos még a bérmunka végzés, alvállalkozás is.

3.2.1. Feldolgozóipari tevékenység egy részének alvállalkozásba adása

A fővállalkozó a feldolgozóipari tevékenységének egy részét alvállalkozóval végezteti.

Osztályozási szabály:

A fővállalkozót úgy kell besorolni, mintha a teljes termelési folyamatot maga végezte volna.

Az alvállalkozót ugyanabba a szakágazatba kell besorolni, mint az adott terméket, szolgáltatást saját számlájára előállító egységet.

3.2.2 A teljes feldolgozóipari tevékenység alvállalkozásba adása (i)

A fővállalkozó tulajdonában vannak az alapanyagok (input), és egy másik egységet, alvállalkozót bíz meg a termék-előállítás teljes folyamatának elvégzésével.

Osztályozási szabály:

A fővállalkozót, akinek a tulajdonában vannak az alapanyagok (pl. a textil és gombok a ruházati cikkek gyártásához, fa és a fém alkatrészek a bútorgyártáshoz), és egyúttal ő a végtermék tulajdonosa is, de a termék-előállítást alvállalkozókkal végeztette, a TEÁOR „C” Feldolgozóipar nemzetgazdasági ágába kell sorolni, azon belül a teljes termék-előállítási folyamatnak megfelelő szakágazatba.

Az alvállalkozót ugyanabba a szakágazatba kell besorolni, mint az adott terméket saját számlájára előállító egységet.

3.2.3 A teljes feldolgozóipari tevékenység alvállalkozásba adása(ii)

Az alapanyagok nincsenek a fővállalkozó tulajdonában, és fővállalkozó a teljes termék-előállítási folyamatot egy másik egységgel, alvállalkozóval végezteti.

Osztályozási szabály:

A fővállalkozót, aki a teljes termelési folyamatot egy másik egységgel végezteti el, de nincs az alapanyag a tulajdonában, a „G” Kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ágba kell besorolni (a végzett tevékenységnek és az értékesített terméknek megfelelő szakágazatba), ha csak kiszervezett tevékenységet végez. Ha más tevékenységeket is folytat, azt a hozzáadott érték elve alapján kell osztályozni: ez lehet a „G” vagy más nemzetgazdasági ág.

Az alvállalkozót ugyanabba a szakágazatba kell besorolni, mint az adott terméket saját számlájára előállító egységet.

3.3. Építőipari tevékenység alvállalkozásba adása

A fővállalkozó más egységek alvállalkozásában végezteti az építési munkákat, de továbbra is ő viseli a teljes felelősséget az építési tevékenységért.

Osztályozási szabály:

Mind a fővállalkozót, mind az alvállalkozót az „F” (Építőipar) nemzetgazdasági ágba kell besorolni, konkrétan abba a szakágazatba, amely tartalmilag megfelel a végzett tevékenységnek.

3.4. Kiegészítő tevékenységek alvállalkozásba adása

A fővállalkozó végzi a termelési folyamat (termék-előállítás vagy szolgáltatás-nyújtás) egy részét vagy egészét, de bizonyos kiegészítő tevékenységeket alvállalkozóval végeztet, mint pl. könyvelés vagy számítógépes szolgáltatás. Ezek a kiegészítő feladatok nem tartoznak a termelési folyamat lényegi részéhez, közvetlenül nem eredményeznek készterméket vagy szolgáltatást, de segítik a fővállalkozó, mint termelő egység általános működését.

Osztályozási szabály:

A fővállalkozót a termelési folyamat alapvető, lényegi részének megfelelő TEÁOR szakágazatba kell besorolni.

Az alvállalkozót az általa végzett speciális tevékenység szerint kell osztályozni, pl. TEÁOR 69.20 „Számviteli, könyvvizsgálói, adószakértői tevékenység”, TEÁOR 62.02 „Információ-technológiai szaktanácsadás” stb.

3.5. Munkaerőpiaci szolgáltatás

A munkaerőpiaci szolgáltatás alvállalkozásba adásánál különbséget kell tenni az ideiglenes, átmeneti, valamint a hosszú távú, tartós szerződéses kapcsolat között.

Osztályozási szabály:

- a. Rövid távú, ideiglenes vagy átmeneti szerződtetés esetén a fővállalkozót az általa ténylegesen végzett tevékenység alapján kell besorolni. (pl. feldolgozóipar). Az alvállalkozó a TEÁOR 78.20 „Munkaerőkölcsönzés” szakágazatába tartozik.
- b. Hosszú távú vagy tartós szerződtetés esetén a fővállalkozót az általa ténylegesen végzett tevékenység alapján kell besorolni. (pl. feldolgozóipar). Az alvállalkozó a TEÁOR 78.30 „Egyéb emberierőforrás-ellátás, -gazdálkodás” szakágazatába tartozik.

3.6. Szolgáltató tevékenységek alvállalkozásba adása

A fővállalkozó szerződés alapján egy másik egységgel végezteti a szolgáltató tevékenységének egy részét vagy egészét (kivéve a kiegészítő tevékenységeket, lásd: a kiegészítő tevékenységek alvállalkozásba adásánál leírt szabályokat).

Osztályozási szabály:

a. A fővállalkozót, aki a szolgáltató tevékenységének egy részét alvállalkozóval végezteti, úgy kell besorolni, mintha a szolgáltató tevékenységet teljes egészében maga végezné. Az alvállalkozót az általa végzett részfeladatnak megfelelően kell besorolni.

b. Amennyiben a fővállalkozó a szolgáltató tevékenységének egészét alvállalkozóval végezteti, akkor mind a fővállalkozót, mind az alvállalkozót úgy kell besorolni, mintha ők maguk végeznék a szolgáltató tevékenység teljes egészét.

3.7.1 A mezőgazdaság teljes termelési folyamatának alvállalkozásba adása (i)

A fővállalkozó tulajdonában van a vetőmag vagy növényzaporító anyag (pl. palánta, oltvány, dugvány), a gyümölcsfák (beleértve a szőlőt) vagy az állatok, és alvállalkozóval végezteti a teljes mezőgazdasági vagy állattenyésztési folyamatot.

Osztályozási szabály:

A fővállalkozót, akinek a tulajdonában van a vetőmag vagy növényzaporító anyag (pl. palánta, oltvány, dugvány), a gyümölcsfák (beleértve a szőlőt), vagy az állatok, és ennél fogva tulajdonába kerül a végtermék (output) is, de aki alvállalkozóval végezteti a termelést, a TEÁOR „01 Növénytermesztés, állattenyésztés, vadgazdálkodás és kapcsolódó szolgáltatások” azon szakágzatába kell besorolni, amely lefedi a teljes termelési folyamatot.

Az alvállalkozó a 01.6 „Mezőgazdasági, betakarítást követő szolgáltatás” megfelelő szakágzatába tartozik.

3.7.2 A mezőgazdaság teljes termelési folyamatának alvállalkozásba adása (ii)

A fővállalkozó alvállalkozóval végezteti a teljes mezőgazdasági vagy állattenyésztési folyamatot, de nincs tulajdonában a vetőmag vagy növényzaporító anyag (pl. palánta, oltvány, dugvány), a gyümölcsfák (beleértve a szőlőt), vagy az állatok.

Osztályozási szabály:

A fővállalkozót, aki a teljes termelési folyamatot mással végezteti, és akinek nincs tulajdonában a vetőmag vagy növényzaporító anyag (pl. palánta, oltvány, dugvány), a gyümölcsfák (beleértve a szőlőt), vagy az állatok, a „G Kereskedelem, gépjárműjavítás” megfelelő szakágzatába kell besorolni (a végzett tevékenységnek és az értékesített terméknek megfelelően), ha csak kiszervezett tevékenységet végez. Amennyiben más tevékenységet is folytat, akkor a hozzáadott érték elve szerint kell besorolni, ami lehet „G” vagy más nemzetgazdasági ág.

Az alvállalkozót ugyanabba a szakágzatba kell besorolni, mint az adott terméket saját számlájára előállító egységet.

3.8.1 A teljes erdőgazdálkodási tevékenység alvállalkozásba adása (i)

A fővállalkozó tulajdonában vannak a fák, és a komplett erdőgazdasági termelési folyamat elvégzésével egy másik egységet, alvállalkozót bíz meg.

Osztályozási szabály:

A fővállalkozót, akinek tulajdonában vannak a fák, és így tulajdonába kerül a végső termék is, de aki a teljes termelési folyamatot alvállalkozókkal végezteti, a 02 „Erdőgazdálkodás” tartalmilag megfelelő, a teljes termelési folyamatot lefedő szakágazatába kell besorolni.

Az alvállalkozó a 02.40 „Erdészeti szolgáltatás” szakágazatba tartozik.

3.8.2 A teljes erdőgazdálkodási tevékenység alvállalkozásba adása (ii)

A fővállalkozó a teljes termelési folyamat elvégzésével egy másik egységet, alvállalkozót bíz meg, de nincsenek tulajdonában a fák.

Osztályozási szabály:

A fővállalkozót, akinek nincsenek tulajdonában a fák, és a teljes termelési folyamat elvégzésével egy másik egységet, alvállalkozót bíz meg, a „G Kereskedelem, gépjárműjavítás” megfelelő szakágazatába kell besorolni (a végzett tevékenységnek és az értékesített terméknek megfelelően), ha csak kiszervezett tevékenységet végez. Amennyiben más tevékenységet is folytat, akkor a hozzáadott érték elve szerint kell besorolni, ami lehet „G” vagy más nemzetgazdasági ág.

Az alvállalkozót ugyanabba a szakágazatba kell besorolni, mint az adott terméket saját számlájára előállító egységet.

3.9.1 A teljes halgazdálkodási tevékenység alvállalkozásba adása (i)

A fővállalkozó, akinek a tulajdonában van a halivadék és a teljes haltenyésztési folyamatot alvállalkozókkal végezteti.

Osztályozási szabály:

A fővállalkozó, akinek tulajdonában van a halivadék, és így a végtermék is, de alvállalkozóval végezteti a termelést, a TEÁOR „03.2 Halgazdálkodás” tartalmilag megfelelő szakágazatába tartozik.

Az alvállalkozó tevékenységét szintén a „03.2 Halgazdálkodás” tartalmilag megfelelő szakágazatába kell sorolni.

3.9.2 A teljes halgazdálkodási tevékenység alvállalkozásba adása (ii)

A fővállalkozó a teljes termelési folyamat elvégzésével más egységet, alvállalkozót bíz meg, és nincs tulajdonában a halivadék.

Osztályozási szabály:

A fővállalkozót, aki alvállalkozóval végezteti a teljes termelési folyamatot, de nincs tulajdonában a halivadék, a „G Kereskedelem, gépjárműjavítás” megfelelő szakágazatába kell sorolni (a végzett tevékenységnek és az értékesített terméknek megfelelően), ha csak kiszervezett tevékenységet végez. Amennyiben más tevékenységet is folytat, akkor a hozzáadott érték elve szerint kell besorolni, ami lehet a „G” vagy más nemzetgazdasági ág.

Az alvállalkozót ugyanabba a szakágazatba kell besorolni, mint az adott terméket saját számlájára előállító egységet.

3.10.1 A teljes energiatermelési folyamat alvállalkozásba adása (i)

A fővállalkozó birtokában vannak az energiaforrások (pl. olaj, szén, gáz, fa, mezőgazdasági melléktermékek stb.), és a teljes termelési folyamatot más egységgel, alvállalkozóval végezteti.

Osztályozási szabály:

A fővállalkozó, akinek birtokában vannak az energiaforrások (pl. olaj, szén, gáz, fa, mezőgazdasági melléktermékek stb.), és így a végtermék is, de a teljes termelési folyamatot alvállalkozóval végezteti, a „D Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás” nemzetgazdasági ág tartalmilag megfelelő, a teljes termelési folyamatot lefedő szakágazatába kell besorolni.

Az alvállalkozó a „D Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás” nemzetgazdasági ág megfelelő szakágazatába tartozik.

3.10.2 A teljes energiatermelési folyamat alvállalkozásba adása (ii)

A fővállalkozó a teljes termelési folyamatot más egységgel, alvállalkozóval végezteti, de nincsenek birtokában az energiaforrások (pl. olaj, szén, gáz, fa, mezőgazdasági melléktermékek stb.).

Osztályozási szabály:

A fővállalkozót, akinek nincsenek birtokában az energiaforrások (pl. olaj, szén, gáz, fa, mezőgazdasági melléktermékek stb.), és a teljes termelési folyamatot más egységgel, alvállalkozóval végezteti, a „D” nemzetgazdasági ág 35.14 Villamosenergia-kereskedelem vagy 35.23 Gázkereskedelem szakágazatába kell besorolni (a végzett tevékenységnek és az értékesített terméknek megfelelően), ha csak kiszervezett tevékenységet végez. Amennyiben más tevékenységet is folytat, akkor a hozzáadott érték elve szerint kell besorolni.

Az alvállalkozót ugyanabba a szakágazatba kell besorolni, mint az adott terméket saját számlájára előállító egységet.

3.11. Egyéb termékek teljes termelési folyamatának alvállalkozásba adása

A halászat (TEÁOR'08 03.1 alágazata), bányászat és kőfejtés, valamint vízellátás esetén a fővállalkozót, ha a termelési folyamatot más egységgel, alvállalkozóval végezteti, a „G Kereskedelem, gépjárműjavítás” megfelelő szakágazatába kell sorolni (a végzett tevékenységnek és az értékesített terméknek megfelelően), ha csak kiszervezett tevékenységet végez. Amennyiben más tevékenységet is folytat, akkor a hozzáadott érték elve szerint kell besorolni, ami lehet „G” vagy más nemzetgazdasági ág.

Az alvállalkozót ugyanabba a szakágazatba kell besorolni, mint az adott terméket saját számlájára előállító egységet.

Függelék

Fogalmak

Árbevétel (összes értékesítés árbevétele)

- 1.. Az összes értékesített termék, anyag, áru és teljesített szolgáltatás - árkiegészítéssel és felárral növelt, regisztrációs, jövedéki és energiaadókat tartalmazó, engedményekkel csökkentett, általános forgalmi adót nem tartalmazó - értéke, a vásárolt és változatlan formában eladott áruk beszerzési értékével és a közvetített szolgáltatások értékével együtt.
2. Az árbevétel tartalmazza azt az összes értéket, amelyet a megfigyelési egység a megfigyelési időszakban leszámított, s ez megegyezik a termékek vagy a harmadik félnek nyújtott szolgáltatások piaci értékesítésével. (piaci áras értékelés)
Az árbevétel tartalmazza az egység által leszámított termékekre és szolgáltatásokra kivetett összes illetéket és adót – a kiszámított ÁFA kivételével –, beleértve az egyéb, közvetlenül az értékesítéshez kapcsolódó adókat, adó jellegű kötelezettségeket (pl. kulturális járulék).

Ugyancsak tartalmaz egyéb olyan tételeket is (pl. szállítás, csomagolás stb.), amelyeket a fogyasztóra terhelnek, még akkor is, ha ezek a számlán elkülönítve szerepelnek. Az árcsökkentéseket, engedményeket, valamint a visszaadott csomagolóanyag értékét az árbevételből le kell vonni.

Az árbevétel nem tartalmazza továbbá a számviteli rend szerinti egyéb működési, pénzügyi és rendkívüli műveletek bevételeit. A kormánytól, önkormányzattól, céllalapokból, stb. vagy az Európai Unió intézményeitől kapott működési támogatások (pl. árkiegészítések) szintén nem részei az értékesítés árbevételének.

Bérek, és keresetek, személyi jellegű ráfordítások

- A *bérek* és *keresetek* a munkavállalói jövedelemnek a munkaadók által fizetett társadalombiztosítási hozzájárulás nélküli értéke. Tartalmazza a munkavállaló által fizetett összes jövedelemadót és az egyéni társadalombiztosítási hozzájárulást. Két fő típusa:
 - pénzbeli bérek és keresetek (ilyenek a rendszeresen fizetett bérek és keresetek, a túlmunka után járó kifizetések, a rendszeres kiegészítő pénzbeli támogatások, a munkavállaló által kapott jutalékok),
 - természetbeni bérek és keresetek (térítésmentesen vagy csökkentett áron nyújtott étkeztetés, olyan ruházat juttatása vagy költségtérítése, amelyet a munkavállaló nem csak munkavégzés közben viselhet, lakásvásárlás céljára nyújtott munkáltatói kölcsönök kamatkedvezménye stb.).

Folyó termelő felhasználás

A folyó termelő felhasználás azoknak a termékeknek és szolgáltatásoknak a nyilvántartott értékét tartalmazza, amelyeket ráfordításként a termelési folyamat során felhasználnak. Nem tartoznak ebbe a körbe a tárgyi eszközök, amelyek elhasználódását a tárgyi eszközök értékcsökkenéseként kell elszámolni. A termékeket és szolgáltatásokat vagy átalakítják, vagy teljesen felhasználják a termelési folyamat során. A folyó termelő felhasználás értékelése piaci beszerzési áron történik.

Folyó termelő felhasználás = Anyag- és energiaköltség + igénybevett szolgáltatás + egyéb szolgáltatás

Jövedelem

Munkavállalói jövedelem a munkaadó által adott összes pénzbeli és természetbeni javadalmazás, amelyet a gazdálkodó szervezet a végzett munka ellenértékeként fizet a munkavállalónak. Két fő alkotórésze a bérek és keresetek, ill. a munkáltató által fizetett társadalombiztosítási hozzájárulás.

Teljesített munkaóra

Teljesített munkaóra az alkalmazásban állók, valamint a munkaszerződés szerint havi átlagban 60 óránál rövidebb munkaidőben foglalkoztatottak által ténylegesen ledolgozott valamennyi munkaóra, beleértve a munkahelyen eltöltött és elszámolt állásidőt, vagyis azokat a munkaórákat is, melyek időtartama alatt anyaghiány, energiahiány, géphiba stb. miatt a munkavállaló ténylegesen nem dolgozott. Teljesített munkaidőnek számít az egyik munkahelyről a másikra munkaidőben történő utazási idő, valamint az időjárási tényezők miatti állásidő is. (A KSH által publikált teljesített munkaóraszám, valamint az 1 főre jutó teljesített munkaóraszám általában az alkalmazásban állókra vonatkozik.)

Nem tartozik a teljesített munkaórák közé az ebéidő, a fizetett szabadság ideje, az alkalmi biztonsági szolgálatban eltöltött idő, az ügyeleti idő, és a készenléti idő, mely alatt a munkavállalónak munkahelyén kell tartózkodnia (kivéve az egészben vagy részben készenléti jellegű munkakörökben dolgozók munkarend szerinti kötelező munkaidejét). Nem számolható el teljesített munkaóráként a munkáltató gazdasági körülményei miatt átmeneti kényszerszabadságra küldött, illetve csökkentett napi munkaidőben foglalkoztatott dolgozók fizetett, de le nem dolgozott, nem a munkahelyen töltött munkaideje sem.

Termelés

A termelés termékek előállítását vagy szolgáltatások nyújtását jelenti; ez a tevékenység egy szervezeti egység ellenőrzése és felelőssége alatt valósul meg munkaerő-, tőke-, termék felhasználásával és szolgáltatás igénybevételével. Nem részei a termelésnek a bármilyen emberi beavatkozás és irányítás nélküli, tisztán természeti folyamatok, mint amilyen a halállomány természetes növekedése a természetes és mesterséges vizeken (a halgazdaságok haltenyésztési tevékenysége azonban termelésnek minősül).

Termelési érték

A termelési érték a gazdasági egység tényleges termelésének az értéke, amely az értékesítésen, a készletváltozáson, valamint a termékek és szolgáltatások újraeladásán alapul.

Termelési érték = értékesítés nettó árbevétele + saját előállítású eszközök aktivált értéke - eladott áruk beszerzési értéke (jövedéki, energia- és regisztrációs adóval) - közvetített szolgáltatások +/- saját termelésű készletek állományváltozása.